

VAN SLAAF TOT BISSCHOP

Het is druk op de markt in Lagos. Dat is meestal zo. Maar deze keer is het extra druk want er is aangekondigd dat er aanvoer van slaven is. Slaven zijn veel geld waard. Ze zijn hard nodig om te werken op de plantages. Vooral in Amerika zijn er veel nodig. Met scheepsladingen tegelijk worden ze over de oceaan van Afrika naar Amerika vervoerd. Daarom wordt er in Afrika op mensen gejaagd want die leveren geld op! Soms worden oorlogen gevoerd om aan slaven te komen. Weggevoerd uit hun vernielde dorpen en vastgebonden aan elkaar maken ze de droeve tocht naar de kust. Velen sterven onderweg al. Voordat ze op de markt te koop worden aangeboden worden ze eerst gecontroleerd op ziekten. Dan begint de handel. Handel in mensen! Spieren worden betast, gebitten bekeken. Zijn ze sterk? Klopt de leeftijd? Dat bepaalt hoeveel de "neger" waard is. Sterke jonge mensen zijn veel waard. In 1820 werd 1000 dollar voor een goede slaaf betaald. Oude, zwakke mensen leveren niets op, die kunnen niets hard en lang werken, die zijn waardeloos geworden. Mensen worden verkocht en behandeld als vee

Bij de nieuw aangevoerde slaven is ook Adjai, een Afrikaanse jongen uit het gebied van de Yoruba-stam. Oververmoeid en afgestompt door alles wat er gebeurd is ... De overval op het dorp, vader gedood, moeder en zijn twee zusjes weg. Gevangen als een beest, weggevoerd, doorverkocht en dan aan elkaar vastgebonden en voortgejaagd op de lange tocht naar de kust. Twaalf jaar is Adjai. De Afrikaanse zon doet zijn zwarte huid glanzen. Door zijn huid in te smeren met vet hebben ze die extra glans gegeven. Dat lijkt gezonder, dat brengt meer geld op. Een Portugese opkoper bekijkt de jongen. Hm, dat is een mooie. Adjai wordt ingedeeld bij de groep slaven, die door hem gekocht wordt. Het schip met bestemming Amerika ligt al te wachten. Met schoppen en slagen worden 187 slaven aan boord van de "Happy Hope" gebracht. In het ruim is lang niet voldoende plaats voor zoveel mensen. Wat mensen? 't Zijn slaven! De zweep er over, dan komt er vanzelf plaats. Klem tegen elkaar worden ze in het scheepsruim geperst. De luiken gaan dicht en het wordt stikdonker in het ruim. Geen licht, nauwelijks lucht. Een heet, stinkend donker hol met 187 mensen erin. Zo begint in juni 1822 de overtocht naar het onbekende land.

Als ze een paar dagen gevaren hebben gebeurt er iets onverwachts. Er wordt geschreeuwd en gerend boven op het dek. Schoten klinken. Dat er gevochten wordt is wel duidelijk, maar wie vecht met wie? Angstig wachten ze af. Dan worden de luiken geopend.

Adjai kan het licht niet aan zijn ogen verdragen. Hij heeft al zo lang in het donker gezeten. In het verblindende licht komen mensen naar beneden. De slaven worden naar boven gebracht. Het zijn er minder dan bij het vertrek. Meer dan dertig slaven zijn al overleden en overboord gegooid. De boeien worden losgemaakt. Ze zijn vrij!

Ze gaan aan boord van het Engelse oorlogsschip dat het Portugese slavenschip heeft aangevallen. En dan.....Terug! Terug naar Afrika, maar niet naar Lagos. Nee, ze gaan naar een stad waar ze vrij kunnen zijn, ze gaan naar Freetown. Daar gaan ze als vrije mensen de wal op. De kapitein kijkt ze na als ze zijn schip verlaten. Hij ziet ook Adjai gaan. Wat zou er van die jongen terecht komen? Gelukkig zijn er mensen die hen opvangen en voor hen zorgen. Adjai wordt door een blanke man mee naar huis genomen.

Adjai is bij meester Davey in huis gekomen. Asano, een meisje van zijn stam, is ook bij meester Davey in huis. Er wordt goed voor hen gezorgd. Ze krijgen alles wat ze nodig hebben en bovendien leren ze schrijven, lezen, en er wordt ze verteld wie God is. God, Die ons leven leidt, Die bij ons is zelfs onderin een slavenschip. Samen worden Adjai en Asano gedoopt op 11 december 1825: Samuel Adjai Crowther en Suze Lawrence.

Een nieuwe periode is aangebroken in Adjai's leven. Niet langer slaaf, een nieuwe naam en hij weet: God zorgt voor mij. In 1827 gaat hij naar de middelbare school in Freetown, het Fourah Bay College. Hij is de eerste leerling van deze nieuwe school. Veel moet hij leren, zelfs Grieks en Hebreeuws. Waarom? Dat weet hij nu nog niet. Suze en Samuel doen goed hun best en allebei worden ze onderwijzer. Nog later trouwen ze met elkaar.

In Engeland zijn mensen, die graag iets doen willen voor de Afrikanen. De bevolking van Afrika is heus niet dom. Ze kunnen heel veel. Maar eerst moet er iemand zijn, die hen dat leert. Er wordt een mooi plan gemaakt. Landbouw, medische zorg, onderwijs en zending moeten samengaan. Anders lukt het nooit. De regering in Engeland is enthousiast en geeft het geld, dat nodig is. In 1841 wordt een poging gewaagd. Mensen uit Europa en Afrika gaan het samen proberen. Er gaan ook mensen mee, die verstand hebben van de Afrikaanse talen. De ene is een taalkundige uit Europa, de ander is Samuel Adjai Crowther. Hij wil graag meehelpen om de blijde boodschap van de Heere Jezus aan de Afrikaanse bevolking te brengen. Daarom heeft hij zijn gezin achter gelaten en is meegegaan met deze Niger-expeditie.

Het gaat helaas niet goed met deze expeditie. Jammer! Velen worden ziek in het hete, vochtige klimaat. Er zijn enorm veel muggen, waardoor de ziekte malaria verspreid wordt. Vooral de mensen uit Europa worden het slachtoffer. Bijna alle 145 Europeanen worden ziek en veertig van hen sterven. Veertig graven langs de rivier

De Afrikanen zijn beter bestand tegen het klimaat. Iedere dag schrijft Crowther in zijn dagboek alles op wat er gebeurt. Tenslotte moeten ze stoppen met hun poging, ze moeten terug.

Het dagboek van Crowther wordt gelezen, ook in Engeland. De mensen zijn diep onder de indruk. Wat die man allemaal heeft meegemaakt! Die man moet naar Engeland komen! En Crowther komt. In Engeland wordt hij gewijd tot priester in de Anglicaanse Kerk. Hij ontmoet daar ook de kapitein van het oorlogsschip dat de slaven bevrijdde.

De Yoruba's in Freetown wisten dat ze vroeger ergens anders leefden. Maar waar? Een handelaar ontdekte dat ze uit het gebied achter de stad Lagos afkomstig waren. Dáár lag hun land. Honderden mensen zijn toen teruggegaan naar hun eigen land. Velen van hen gingen wonen in de plaats Abeokuta.

Die teruggekeerde mensen vragen of in dit Yoruba-gebied met zendingswerk mag worden begonnen. Ze krijgen toestemming. In 1845 komen de eerste zendingswerkers in Yoruba aan. Crowther is er ook bij. Er wordt veel opgezet. De verkondiging van het Evangelie gaat samen met onderwijs en medisch werk. Om de armoede van de mensen te verminderen wordt ook geprobeerd wat aan landbouw te doen.

Het lukt! Ondanks veel moeilijkheden en tegenstand, want de slavenhandel is er nog steeds. Invallen aan de grenzen door vijandige stammen en onderlinge oorlogen veroorzaken keer op keer problemen. De tovenaars en priesters moeten weinig hebben van dat nieuwe. Ze zijn bang voor concurrentie.

De zendelingen uit Europa hebben het moeilijk. Velen sterven, anderen gaan ziek terug. Crowther gaat moedig door. Het Evangelie van de Heere Jezus Christus moet ook zijn volk bereiken. Bij een van zijn eerste preken in Abeokuta zit bij de luisterende mensen een oude vrouw. Crowther en die vrouw kijken elkaar aan. Hij stopt Dat kan toch niet waar zijn? Is dat, is dat zijn moeder? Ja, dat is ze: zijn moeder Afula. Ook zijn zussen zijn er bij. Na ruim twintig jaar vinden ze elkaar terug. Als slaven uit elkaar gerukt, als vrije mensen vinden ze elkaar terug.

In 1848 worden de eerste Yoruba christenen gedoopt. Ze knielen en ontvangen de doop. Ze geloven niet meer in de machten en geesten, maar ze geloven in de Heere Jezus als hun Koning en Redder. Ze horen nu bij Hem! Eén van de mensen, die gedoopt wordt, is moeder Afula. De slavenjongen van vroeger mag nu zijn eigen moeder dopen.

Het werk gaat door. Crowther maakt het eerste leesboekje in de eigen taal. Het is vreselijk moeilijk. Hij kent de Yoruba-taal heel goed, maar nu moeten de klanken van die taal op papier worden vastgelegd. Dat is moeilijk. Met letters duidelijk maken hoe de woorden moeten klinken. Als dit begin er is gaat hij beginnen met het vertalen van de Bijbel. Het is enorm belangrijk dat mensen de Bijbel in hun eigen taal kunnen lezen. Hij vertaalt het ene Bijbelboek na het andere. Nu kan hij het Grieks en Hebreeuws dat hij vroeger moest leren heel goed gebruiken. In 1865 is het Nieuwe Testament klaar. Met de hulp van medewerkers komt in 1880 het Oude Testament klaar. Nu is de hele Bijbel vertaald.

In Engeland zijn de mensen erg blij dat het werk waar Crowther mee bezig is zo goed gaat. Ze zijn er de Heere God dankbaar voor, maar ze beseffen dat Hij Crowther hierbij gebruikt. Daarom zijn ze hem ook dankbaar. Deze begaafde man gebruikt zijn gaven niet voor zichzelf, maar voor zijn God!

In 1864 gaat Crowther weer naar Engeland. In de prachtige kathedraal van Canterbury wordt hij als eerste Afrikaan tot bisschop gewijd. Zijn gebied is de Niger en hij krijgt de opdracht om hier opnieuw met zendingswerk te beginnen. De mensen die hem helpen zijn de vroegere leerlingen van zijn oude school, het Fourah Bay College in Freetown.

In 1889 sterft Samuel Adjai Crowther. De slavenjongen, die de Bijbel vertaalde voor zijn volk, die zijn eigen moeder doopte, die de eerste Afrikaanse bisschop werd in de Anglicaanse Kerk. Een vrije man, die niets liever wilde dan zijn Meester dienen met alles wat hij in zijn leven van Hem ontvangen had.

Vragen

1. *Ken je iemand uit de Bijbel die ook als slaaf verkocht werd?*
2. *Freetown betekent "vrijstad". In Israël waren ook "vrijsteden". Wat waren dat voor steden? (Joz 20)*
3. *Wat betekent de naam Samuel? (1 Sam 20)*
4. *Opzoeken in je atlas: In welk land ligt Freetown? En Lagos?*